

DIDESNIO POVEIKIO TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ POVEIKIO VERTINIMO REZULTATŲ PATEIKIMO FORMA*

Teisės akto (-ų) projekto (-ų) pavadinimas (-ai)	<p><i>(įrašomi visų siūlomų keisti teisės aktų projektų pavadinimai)</i></p> <p>1) Lietuvos Respublikos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymo projektas¹ (toliau – NPPD įstatymo projektas),</p> <p>2) Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo Nr. XI-626 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 9¹, 11, 12, 14, 15 straipsnių pakeitimo ir papildymo 9³ ir 9⁴ straipsniais įstatymo projektas² (toliau – MPĮNVD įstatymo projektas),</p> <p>3) Lietuvos Respublikos atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymo Nr. VIII-1422 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13 ir 14 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas³,</p> <p>4) Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 179 ir 589 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas⁴ (toliau visi kartu – Įstatymų projektai).</p>
Problema, kurią siekiama išspręsti	<p><i>(glaustai, aiškiai suformuluojama problema)</i></p> <p>Nesąžiningos prekybos praktikos paplitimas santykiuose tarp žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjų ir tokių produktų pirkėjų.</p> <p>Nacionaliniais teisės aktais, kuriais perkeliama 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/633 dėl įmonių vienu kitoms taikomos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje (toliau – direktyva) nuostatos, siekiama uždrausti tokios nesąžiningos prekybos praktiką tiekėjų atžvilgiu.</p>

¹ Nuoroda Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinės sistemos projektų registravimo posistemyje (toliau – TAIS): <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/c72fe34178cb11eaa38ed97835ec4df6?positionInSearchResults=3&searchModelUUID=5ee92738-ed4a-417e-8d44-675f88057f0a>

² Nuoroda TAIS: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/0dbd5eb078cb11eaa38ed97835ec4df6?positionInSearchResults=4&searchModelUUID=5ee92738-ed4a-417e-8d44-675f88057f0a>

³ Nuoroda TAIS: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/863e7af178ca11eaa38ed97835ec4df6?positionInSearchResults=5&searchModelUUID=5ee92738-ed4a-417e-8d44-675f88057f0a>

⁴ Nuoroda TAIS: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/dc9f79e178c911eaa38ed97835ec4df6?positionInSearchResults=6&searchModelUUID=5ee92738-ed4a-417e-8d44-675f88057f0a>

Problemos mastas ir priežastys	<p><i>(pateikiami duomenys (argumentai), tendencijos, rodantys problemos egzistavimą, ir nurodomi problemos atsiradimą lėmę veiksniai ir aplinkybės)</i></p> <p><u>Problemos mastas.</u> Pažymėtina, kad nesąžiningos prekybos žemės ūkio ir maisto produktais praktikos mastas ir dėl šios praktikos patiriami tiekėjų nuostoliai tiksliai nėra žinomi, nes tai yra sietina su tiekėjų „baimės veiksniu“ (pasireiškiančiu tiekėjų nenoru viešinti patiriamus nuostolius dėl baimės patirti galimas sankcijas iš pirkėjo pusės, pirkimo–pardavimo sutarčių nutraukimu ar derybinės galios praradimu).</p> <p>MPĮNVD įstatymo įgyvendinimo stebėsenos pažymoje Konkurencijos taryba pateikia 306 maisto produktų ir gėrimų tiekėjų apklausos rezultatus: 25 proc. respondentų (tiekėjų, atsakiusių į klausimus) nurodė santykių nepakankamą teisinį reguliavimą. Vienas iš pateiktų siūlymų – išplėsti MPĮNVD įstatymo subjektų ratą. Respondentai pažymėjo, kad nesąžiningos prekybos praktiką gali taikyti ne vien tik didieji mažmeninės prekybos tinklai. Dėl šių priežasčių galima teigti, kad Lietuvoje nesąžiningos prekybos praktikos problema egzistuoja ir jos mastas yra pakankamai didelis (remiantis apklausos duomenimis, su ja susiduria arba mano, kad gali susidurti, 25 proc. maisto produktų ir gėrimų tiekėjų).</p> <p>Nesąžiningos prekybos praktikos egzistavimą taip pat įrodo aplinkybė, kad 2019 m. Konkurencijos taryba įvykdė du tyrimus ir didelę rinkos galią turinčias mažmeninės prekybos įmones pripažino pažeidusias MPĮNVD įstatymo nuostatas.</p> <p><u>Problemos priežastys:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Problema kyla dėl derybinės galios asimetrijos. Tiekėjai, kurių apyvartos yra mažesnės, dažnai yra nepajėgūs susitarti su stambesniais ar stambiais pirkėjais dėl lygiaverčių pirkimo–pardavimo sutarčių sąlygų. 2) Dėl palyginti didelės mažmeninės prekybos sektoriaus koncentracijos, galimai ribojančios konkurenciją, dalis žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjų, ypač mažesnių, neturi galimybių ar turi tik ribotas galimybes pasirinkti alternatyvius produktų pirkėjus. 3) Lietuvoje nėra sukurto ir įteisinto veiksmingo ir atgrasančio baudų pirkėjams skyrimo mechanizmo už nesąžiningos prekybos praktikos draudžiamų veiksmų taikymą tiekėjų atžvilgiu. 4) Nėra tradicijų ir praktikos dalijimosi atsakomybe derybų rezultatais, leidžiančiais ne tik pirkėjams, bet ir tiekėjams išlikti konkurencingiems rinkoje bei užtikrinantiems ilgalaikius bendradarbiavimo santykius.
Rezultatas, kurio tikimasi priėmus teisės aktą	<p><i>(nurodomas konkretus laukiamas pokytis, pagal galimybes išreikštas kiekybiškai)</i></p> <p>Numatoma, kad teisinėmis priemonėmis uždraudus didesnę ar didelę derybinę galią</p>

	<p>turintiems pirkėjams taikyti nesąžiningos prekybos praktikos veiksmus tiekėjų atžvilgiu, bus pasiekta, kad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Verslo santykiai tarp tiekėjų ir pirkėjų taps aiškesni, labiau apibrėžti ir labiau lygiaverčiai. 2. Tiekėjai turės didesnę galimybę planuoti savo piniginius srautus, investicijas, nes bus draudžiama jiems pristesti nepagrįstus, neproporcingus ir iš anksto neaptartus galimus nuostolius. 3. Sumažėjus nedidelę derybinę galią turinčių tiekėjų verslo rizikai, galimai didės tokių tiekėjų ekonominis efektyvumas ir aktyvumas bei galimybės tiekti savo produktus ir didiesiems mažmeninės prekybos tinklams. 4. Tikimasi, kad šie draudimai turės teigiamos įtakos žemės ūkio bendruomenės pajamų didėjimui. 5. Bus sudarytos geresnės paskatos planuoti tiekiamų produktų srautus, todėl galimai mažės žemės ūkio ir maisto produktų švaistymas. <p>Dėl siūlomo naujo reguliavimo specifikos sudėtinga kiekybiškai išreikšti laukiamą pokytį, todėl jis nėra pateiktas.</p>
<p>Problemai spęsti svarstytos alternatyvos</p>	<p><i>(nurodomos rengėjų svarstytos kitos alternatyvos problemai spęsti (įskaitant ir nereguliavimo alternatyvas, tokias kaip visuomenės informavimas, ekonominės ir finansinės priemonės, galiojančio reguliavimo įgyvendinimo sustiprinimas, savireguliacija ar kita) nei siūloma alternatyva ir pateikiama informacija, kodėl nesiūloma jų rinktis)</i></p> <p><u>Svarstytos alternatyvos:</u></p> <p>I alternatyva. Status Quo.</p> <p>II alternatyva. Nereguliavimas.</p> <p>III alternatyva. Direktyvos nuostatų perkėlimas į naujai rengiamą NPPD įstatymo projektą ir jo priežiūrą užtikrinančios institucijos –(ų) paskyrimas.</p> <p>IV alternatyva. MPINVD įstatymo projekto ir NPPD įstatymo projekto sujungimas į vieną bendrą įstatymo projektą.</p> <p><u>I alternatyva. Status Quo:</u></p> <p>Tik didėjant derybinės galios skirtumui tarp pirkėjų ir tiekėjų, ES lygiu buvo nuspręsta, kad rinkos savireguliacija nėra pakankama, todėl ir buvo priimta ši direktyva. Vertinant Lietuvos situaciją, status quo alternatyva taip pat nėra tinkama, nes Lietuvoje rinkos savireguliacija nėra pakankama, o direktyvos nuostatos privalo būti perkeltos į nacionalinę teisę.</p>

II alternatyva. Nereguliavimas:

Dėl didelio problemos masto ir tiekėjų patiriamų nuostolių galimos nereguliavimo priemonės tinkamai neapsaugotų žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjų interesų. Be to, direktyvos nuostatos privalo būti perkeltos.

III alternatyva. Direktyvos nuostatų perkėlimas į naujai rengiamą NPPD įstatymo projektą ir direktyvos vykdymą užtikrinančios institucijos (-ų) paskyrimas:

III (1). Dėl direktyvos nuostatų perkėlimo į naujai rengiamą NPPD įstatymo projektą:

Vertinant galimybes direktyvos nuostatas perkelti į naujai rengiamą NPPD įstatymo projektą, reikia atsižvelgti į šias aplinkybes:

1) siekiant išspręsti iškilusias problemas mažmeninės prekybos sektoriuje, jau dešimt metų Lietuvoje galioja MPĮNVD įstatymas, kuriame yra griežtesni, nei numatyta direktyvoje, nesąžiningos prekybos praktikos draudžiami veiksmai, ir kuris reglamentuoja didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių (5 didžiųjų prekybos tinklų) ir tiekėjų santykius;

2) jeigu būtų priimtas politinis sprendimas panaikinti galiojantį MPĮNVD įstatymą, būtų netekta teisinio reguliavimo priemonių, kuriomis šiuo metu ir saugomi mažesnę derybinę galią turinčių tiekėjų teisėti interesai nuo didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių (prekybos tinklų). Be to, direktyvoje minima, kad ji nedaro poveikio galiojančioms nacionalinėms taisyklėms, kuriomis siekiama kovoti su nesąžiningos prekybos praktika, neįtraukta į šios direktyvos taikymo sritį.

Išvada: Dėl pirmiau išvardytų aplinkybių, naujo NPPD įstatymo projekto parengimas ir jo priėmimas sudarytų galimybę efektyviai taikyti direktyvos nuostatas NPPD įstatymo projekte nurodytiems žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjams ir šių produktų pirkėjams, o specialiajame MPĮNVD įstatyme – būtų patikslintas ir papildytas šiuo metu galiojantis griežtesnis didžiųjų prekybos tinklų teisinis reguliavimas (t. y. papildytas draudžiamų nesąžiningos prekybos praktikos veiksmų sąrašas), nustatytas veiksmingesnis sankcijų skyrimo mechanizmas, suteikiami aiškūs įgaliojimai įstatymo priežiūrą atliekančiai institucijai – Konkurencijos tarybai.

III (2). Dėl direktyvos vykdymą užtikrinančios institucijos (-ų) paskyrimo:

Vertinant galimybes paskirti NPPD įstatymo priežiūros instituciją, tarpinstitucinėje darbo grupėje buvo remiamasi tokiais kriterijais kaip: turima kompetencija žemės ūkio ir maisto produktų gamybos, perdirbimo sektoriuose, esamų ir naujų funkcijų galimas panašumas, jų suderinamumas bei turimi ištekliai.

Buvo vertinamos trys potencialios NPPD įstatymo priežiūros institucijos:

III (2.1). Viešoji įstaiga Žemės ūkio ir kaimo verslo plėtros agentūra (toliau – Agentūra);

III (2.2). Konkurencijos taryba;

III (2.3). Nauja biudžetinė įstaiga.

Dėl III (2.1) alternatyvos. Agentūra yra pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, veikiantis žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo, užsienio prekybos ir metodinės pagalbos ūkio subjektams teikimo srityse.

Agentūra šiuo metu vykdo pieno rinkos priežiūros funkcijas, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių–parduodančių žalią pieną ir prekiaujančių pieno gaminiais, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymu (toliau – Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas), kuris nustato žalio pieno pardavėjų ir pirkėjų nesąžiningų veiksmų draudimą iki sutarties sudarymo, sutarties sudarymo metu ir ją sudarius.

Dėl specializacijos žemės ūkio sektoriuje, sukaupų ekspertinių žinių ir patirties, paskyrus Agentūrą NPP draudimo įstatymo priežiūros institucija, būtų minimizuotos sąnaudos, reikalingos NPP draudimo įstatyme numatytoms priežiūros funkcijoms vykdyti. Agentūra įvertino, kad reikėtų įsteigti ne mažiau kaip 20 naujų etatų, lėšų poreikis 2021 m. sudarytų 214 tūkst. Eur, 2022 m. – 616 tūkst. Eur, 2023 m. – 566 tūkst. Eur. Šis lėšų poreikis paskaičiuotas detalai išanalizavus NPP draudimo įstatymo projekte numatytas priežiūros institucijos funkcijas bei potencialiai galimų skundų skaičių, sudarius išlaidų sąmatą.

Išvada: Agentūra buvo įvertinta kaip galimai tinkamiausia NPPD įstatymo priežiūros institucija dėl šiuo metu vykdomų funkcijų, institucijos organizacijos ir turimų išteklių bei sukauptos patirties žemės ūkio sektoriuje.

Dėl III (2.2) alternatyvos. Konkurencijos taryba, kuri nuo 2010 m. yra atsakinga už MPĮNVD įstatymo priežiūrą ir yra įgijusi patirties taikant pastarojo įstatymo nuostatas didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių veiksmams, perkėlus į MPĮNVD įstatymą tam tikrus direktyvoje numatytus draudimus didiesiems prekybos tinklams, galėtų ir toliu likti atsakinga už šio savarankiško specialaus įstatymo priežiūrą. Konkurencijos taryba įvertino, kad po direktyvos nuostatų perkėlimo į MPĮNVD įstatymą, jo įgyvendinimui (didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių priežiūrai) bus reikalingas papildomas 1 naujo darbuotojo etatas, kurio vienkartinės sąnaudos sudarys 6 tūkst. Eur, o metinės veiklos papildomos palaikymo sąnaudos – 34,1 tūkst. Eur. Šis lėšų poreikis paskaičiuotas detalai išanalizavus direktyvoje numatytas funkcijas ir remiantis

	<p>MPINVD įstatymo priežiūros patirtimi.</p> <p>Vertinant galimybę Konkurencijos tarybą paskirti NPPD įstatymo priežiūros institucija (III (2.2) alternatyva), pažymėtini šie aspektai: direktyva priimta siekiant ginti žemės ūkio bendruomenės interesus, joje minima, kad priežiūros institucija turėtų būti sukaupusi pakankamai ekspertinių žinių. Pažymėtina, kad Konkurencijos taryba vykdo kitokio pobūdžio ir tęsinius tyrimus įvairiuose sektoriuose ir neturi sukaupusi ekspertinių žinių bei dalykinės kompetencijos žemės ūkio sektoriuje, todėl negalėtų kompetentingai ir operatyviai apsaugoti NPPD įstatymu ginamų tiekėjų, ypač smulkių ir besikreipiančių dėl vėluojančių atsiskaitymų (mokėjimų) už patiektus (parduotus) pirkėjams žemės ūkio ir maisto produktus, taip pat dėl žemės ūkio ir maisto produktų priskyrimo prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų bei nedidelio masto pažeidimų. Konkurencijos tarybos turimi ir taip riboti pajėgumai ir sukaupta patirtis būtų efektyviausiai išnaudota jai veikiant MPINVD įstatymo apimtyje, t. y. būtų išimtinai susiję tik su <u>didele rinkos galia turinčiomis mažmeninėmis prekybos įmonėmis</u>.</p> <p>Siekiant integruoti naujas funkcijas Konkurencijos taryboje, kurios iš esmės neturi ryšio su esamomis funkcijomis, reikėtų įgyvendinti santykinai didelio masto funkcinių, personalo ir struktūrinių pokyčių, įdarbinant papildomai apie 50 darbuotojų⁵. Atsižvelgiant į tai, reikėtų įvertinti ir naujų patalpų poreikį. Konkurencijos taryba įvertino, kad NPP draudimo įstatymo ir MPINVD įstatymo priežiūros metinės veiklos sąnaudos sudarytų 1925 tūkst. Eur.</p> <p>Išvada: Privalumų atžvilgiu, Konkurencijos taryba buvo įvertinta kaip tinkamiausia MPINVD įstatymo priežiūros institucija dėl šiuo metu vykdomų funkcijų (patirties), institucijos organizacijos bei išteklių ir sukauptos patirties didžiųjų prekybos tinklų nesąžiningų veiksmų kontrolės srityje. Tačiau trūkumų atžvilgiu, Konkurencijos taryba buvo įvertinta kaip netinkama būti NPPD įstatymo priežiūros institucija.</p> <p>Dėl III (2.3) alternatyvos. Nauja biudžetinė įstaiga, kaip NPPD įstatymo priežiūros institucija.</p> <p>Išnagrinėjus naujos biudžetinės įstaigos steigimo galimybę NPPD įstatymo priežiūrai vykdyti, darytina išvada, jog šis sprendimas turėtų daugiau trūkumų, nei privalumų.</p> <p>Privalumai:</p> <p>Būtų įkurta nauja, moderni institucija, užtikrinanti NPPD įstatymo nuostatų laikymąsi ir šioje</p>
--	--

⁵ 2019 m. spalio 2 d. tarpinstitucinės darbo grupės dėl Direktyvos nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę posėdžio protokolo Nr. 8D-355 (5.50) 11 lape pažymėta, kad „tikrai nepakaks naujojo įstatymo, perkeliančio Direktyvą 2019/633 (ES), administravimui Žemės ūkio ministerijos atstovų paminėtų 50 etatų“.

	<p>srityje kaupianti kompetenciją.</p> <p>Trūkumai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Naujos nedidelės biudžetinės įstaigos steigimas nebūtų ekonomiškai efektyvus dėl santykinai didesnių administravimo kaštų. 2. Naujai institucijai prireiktų laiko sukaupti reikiamų žinių ir patirties jos veiklos srityje. 3. Naujos biudžetinės įstaigos steigimas galimai užimtų daug laiko. <p>Išvada: Įvertinus šiuos aspektus, naujos institucijos steigimas būtų tikslingas tik neradus galimybių NPPD įstatymo priežiūros funkcijas perduoti vienai iš šiuo metu veiklą vykdančių institucijų.</p> <p>III alternatyva. MPĮNVD įstatymo projekto ir NPPD įstatymo projekto sujungimas į vieną bendrą įstatymo projektą:</p> <p>Vertinant galimybę sujungti MPĮNVD įstatymo ir NPP draudimo įstatymo projektus ir šių įstatymų priežiūrą priskirti Konkurencijos tarybai, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad NPPD įstatymo projektu siekiama ginti žemės ūkio ir maisto sektoriuje veikiančių tiekėjų, įskaitant žemės ūkio veiklos subjektų (ūkininkų, žemės ūkio įmonių), interesus visoje žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje, o tai nėra niekaip susiję su MPĮNVD įstatymo reguliavimu, kuriuo ribojamas <u>tik didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių rinkos galios panaudojimas</u>.</p> <p>Išvada: Dėl šių priežasčių MPĮNVD įstatymo ir NPP draudimo įstatymo projektai neturėtų būti sujungti ir jų priežiūra neturėtų būti pavesta tik Konkurencijos tarybai.</p> <p>Siūlymas: Apibendrinant išvardytas alternatyvas, tikslingiausia būtų pasirinkti ir įgyvendinti III (trečiąją) alternatyvą.</p>
<p>Siūlomos priemonės problemai spręsti</p>	<p><i>(trumpai ir dalykiškai apibrėžiamos konkrečios ir esminės priemonės, skirtos problemai spręsti ir aptartam rezultatui pasiekti)</i></p> <p>Siūlomos šios priemonės problemai spręsti ir rezultatams pasiekti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nesąžiningos prekybos praktikos draudžiamų veiksmų baigtinio sąrašo nustatymas ir reikiamų teisinių priemonių sukūrimas bei įteisinimas šių veiksmų uždraudimui. 2. Dėl nacionalinių teisės aktų, į kuriuos bus perkelta direktyva, nuostatų pažeidėjams veiksmingu ir atgrasančių sankcijų mechanizmo sukūrimas ir įteisinimas. 3. Priežiūros institucijos paskyrimas, jos funkcijų apibrėžimas bei įgaliojimų suteikimas. 4. Ginčų sprendimo būdų (tarp jų ir alternatyvių) nustatymas. 5. Bendradarbiavimo su EK ir užsienio šalių priežiūros institucijomis numatymas.

<p>Tikslinės grupės, kurias gali paveikti teisės akto įgyvendinimas</p>	<p><i>(įvardijamos konkrečios tikslinės grupės, kurias tiesiogiai ir netiesiogiai gali paveikti siūlomas reguliavimas, pateikiamas vertinimas (pagal galimybes išreikštas kiekybiškai), kokį poveikį aptartos tikslinės grupės patirs)</i></p> <p>Tikslinės grupės:</p> <p>1. Žemės ūkio produktų gamintojai</p> <p>Numatomas reguliavimas bus taikomas žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjams, kurių metinė apyvarta neviršija 350 mln. Eur. Tiesioginis teigiamas poveikis jiems vertintinas kaip nepatirti nuostoliai dėl nesąžiningos prekybos praktikos veiksmų draudimo. Vadovaujantis MPĮNVD įstatymo įgyvendinimo stebėsenos pažymoje pateiktais maisto produktų ir gėrimų tiekėjų apklausos duomenimis, maisto produktų ir gėrimų tiekėjai pažymi, kad dėl galiojančio reguliavimo sutaupyta lėšas jie gali skirti investicijoms, naujų produktų kūrimui, inovacijoms, darbo vietų sąlygų gerinimui ir darbo užmokesčio išmokėjimui. Analogiškas poveikis tikėtinas ir žemės ūkio ir maisto produktų gamintojams, patenkantiems į NPPD įstatymo reguliavimo sritį.</p> <p>2. Žemės ūkio produktų perdirbėjai</p> <p>Pažymėtina, kad šie subjektai bus ne tik žemės ir maisto produktų pirkėjai, bet ir iš šių produktų perdirbėjai bei pagamintų maisto produktų tiekėjai. Parduodami pagamintus maisto produktus, jie (kaip tiekėjai) bus ginami nuo pirkėjų, taikančių ar siekiančių taikyti nesąžiningą prekybos praktiką jų atžvilgiu. Tiesioginis teigiamas poveikis perdirbėjams būtų jų nepatirti nuostoliai dėl nesąžiningos prekybos veiksmų uždraudimo. Tačiau perdirbėjams, perkantiems žemės ūkio produktus tolimesniam perdirbimui ir (ar) maisto produktų gamybai, bus taikomi NPPD įstatyme nustatyti draudimai dėl nesąžiningos prekybos praktikos veiksmų taikymo žemės ūkio produktų gamintojų (tiekėjų) atžvilgiu.</p> <p>Pažymėtina, kad subjektams, kurie netaiko nesąžiningos prekybos praktikos, numatomas reguliavimas neigiamo poveikio neturės. Subjektai, šiuo metu taikantys nesąžiningos prekybos praktiką, patirs tam tikrus prisitaikymo prie numatomo teisinio reguliavimo kaštus (pagrindė jie bus susiję su žemės ūkio ir maisto pirkimo–pardavimo sutarčių peržiūrėjimu ir derinimu). Kadangi, Europos Komisijos vertinimu, direktyva neriboja efektyvių ir abipusiai naudingų sandorių, šie prisitaikymo kaštai turėtų būti mažesni už naudą ilguoju laikotarpiu (pvz., dėl pagerėjusios subjekto reputacijos, glaudesnių verslo santykių).</p> <p>3. Smulkieji žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjai</p> <p>Draudimas taikyti NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 2 dalies 1–8 punktuose ir 3 dalyje nurodytus nesąžiningos prekybos praktikos veiksmus nebus taikomas žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjams, kurių metinė apyvarta per praėjusius finansinius metus yra 2,0 mln. Eur ir mažiau.</p>
--	--

			<p>Tačiau žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjams, įskaitant ir smulkiesiems, dėl vėluojančių atsiskaitymų (mokėjimų) už pirktus žemės ūkio ir maisto produktus iš šių produktų tiekėjų išimties nenumatytos. Bus draudžiama tiekėjų atžvilgiu taikyti nesąžiningos prekybos praktikos veiksmus, nurodytus NPDD įstatymo projekto 4 straipsnio 1 dalyje, kai pirkėjų metinė apyvarta per praėjusius finansinius metus sudaro nuo 1,0 Eur ir daugiau.</p> <p>4. Vidutinio dydžio ir stambūs žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjai, išskyrus didžiuosius mažmeninės prekybos tinklus</p> <p>MPĮNVD įstatymo įgyvendinimo stebėsenos pažymoje pateiktos apklausos duomenimis, kaip vienas iš galiojančio reguliavimo privalumų pažymimas santykių aiškumas dėl šiuo metu galiojančio teisinio reglamentavimo. Analogiškas teigiamas poveikis tikėtinas ir priėmus numatomą reguliavimą. Subjektams, kurie netaiko nesąžiningos prekybos praktikos, numatomas teisinis reguliavimas neigiamo poveikio neturės. Subjektai, kurie taiko nesąžiningos prekybos praktiką, turės keisti taikomas prekybos praktikas ir patirs tam tikrus prisitaikymo prie numatomo reguliavimo kaštus. Kaip minėta, dėl efektyvių ir abipusiai naudingų sandorių neribojimo prisitaikymo kaštai turėtų būti mažesni už ilgalaikę naudą.</p> <p>5. Didieji mažmeninės prekybos tinklai</p> <p>Šiems subjektams taikomas MPĮNVD įstatymo, kuriame numatyti griežtesni nesąžiningos prekybos praktikos draudimai. Poveikį šioms subjektams sudarys prisitaikymo prie keičiamo MPĮNVD įstatymo nuostatų sąnaudos. Šios sąnaudos, dėl esminių MPĮNVD įstatymo nuostatų nekeitimo, vertintinos kaip minimalios.</p>
Apibendrinti rezultatai	poveikio	vertinimo	<p><i>(pateikiama aktuali informacija, duomenys, argumentai ir pagrįdžiama, kokiais aspektais ir kokio dydžio (mast) galimą teigiamą ir / ar neigiamą poveikį siūlomas reguliavimas gali turėti. Vertintini šie poveikio aspektai: poveikis valstybės finansams, poveikis inovacijoms, poveikis konkurencijai, poveikis verslo sąlygoms, poveikis regionų plėtrai, poveikis užimtumui, poveikis valstybės institucinei sandarai, taip pat kiti konkrečiu atveju aktualūs aspektai)</i></p> <p>Poveikis valstybės finansams susideda iš:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. biudžeto išlaidų, susijusių su NPPD ir MPĮNVD įstatymų priežiūros ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos (kaip vertinimo institucijos) funkcijų finansavimu; 2. biudžeto įplaukų, gautų iš sumokėtų baudų. <p>Agentūra paskaičiavo, kad lėšų poreikis 2021 m. sudarys 214 tūkst. Eur, 2022 m. – 616 tūkst. Eur, 2023 m. – 566 tūkst. Eur (įsteigiant 20 etatų).</p> <p>Konkurencijos tarybai, atsižvelgiant į tai, kad ji šiuo metu vykdo MPĮNVD įstatymo priežiūrą,</p>

naujų draudimų priežiūros įgyvendinimui bus reikalingas papildomas 1 naujo darbuotojo etatas, kurio vienkartinės sąnaudos sudarys 6 tūkst. Eur, o metinės veiklos palaikymo sąnaudos – 34,1 tūkst. Eur.

Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (kaip vertinimo institucija) pagal Agentūros, Konkurencijos tarybos, žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjų ir šių produktų pirkėjų prašymus, vadovaudamasi Žemės ūkio ir maisto produktų priskyrimo prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų tvarkos aprašo nuostatomis, konsultuos dėl žemės ūkio ir maisto produktų priskyrimo prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų klausimais, dėl šių produktų rengs ir teiks minėtiems subjektams rekomendacinio pobūdžio išvadas. Lėšų poreikis NPP draudimo įstatymo projektu priskiriamoms vertinimo institucijos funkcijoms vykdyti įvertintas 59,7 tūkst. Eur per metus.

Apibendrintai galima teigti, kad visų siūlomų priežiūros ir vertinimo institucijų lėšų poreikis 2021 m. sudarys 252,0 tūkst. Eur, 2022 m. – 709,8 tūkst. Eur, 2023 m. – 659,8 tūkst. Eur.

Pažymėtina, kad prognozuoti biudžeto įplaukų sumas iš sumokėtų baudų yra sudėtinga, tačiau jomis nebus siekiama didinti biudžeto pajamas, o bus siekiama sudrausminti potencialius pažeidėjus ir užtikrinti, kad nebūtų pažeidinėjami nacionaliniai teisės aktai, kuriais bus perkelta ši direktyva. Kaip orientacinis pavyzdys galėtų būti Konkurencijos tarybos 2019 m. paskirtų baudų suma, kuri sudarė 123 600 Eur.

Poveikis ekonomikai

Europos Komisijos vertinimu, teigiamas poveikis ES mastu sudarys 2,5–8 mlrd. Eur. Kadangi Lietuvos BVP siekia 0,3 proc. ES BVP, galima daryti prielaidą, kad Lietuvoje kasmetinis teigiamas poveikis sudarys 7,5–24 mln. Eur.

Poveikis konkurencijai

Numatomas teigiamas poveikis maisto ir žemės ūkio produktų tiekimo grandinės struktūrai ir dalyviams. Nesąžiningos prekybos praktika (NPP) yra vienašalė praktika, kuria naudojasi derybinę galią turintys subjektai – pirkėjai nepagrįstai ir neproporcingai siekdami primesti savo patirtas sąnaudas ir kitaip perkelti riziką ar naštą tiekėjams, tuo daro trumpalaikį ir ilgalaikį neigiamą poveikį tiekimo grandinėje veikiantiems smulkesniems subjektams. NPP taisyklės taikomos bet kuriuo nelygios derybinės galios atveju ir jomis draudžiama įmonėms primesti savo prekybos partneriams sąlygas, kurios laikomos nepagrįstomis, neproporcingomis ar neaptartomis, arba gauti ar mėginti gauti iš jų tokias sąlygas (nebūtinai darant poveikį visai rinkai). Pagal siūlomas apsaugos nuo NPP taisykles nereikalaujama, kad veiklos vykdytojai vykdytų tam tikrą veiklą, pagal jas tik uždraudžiamas tam tikras elgesys, kuris laikomas nesąžiningu. Todėl galima teigti, kad dėl naujo teisinio reguliavimo padidės smulkiųjų tiekėjų galimybės įeiti į rinką ir konkuruoti su stambesniais ar

	<p>stambiais ūkio subjektais. Smulkieji tiekėjai turės galimybę planuoti piniginius srautus, bus apsaugoti nuo nepagrįstų ir neproporcingų nuostolių, sumažės jų patiriama rizika, šios aplinkybės didins jų konkurencingumą, palyginus su stambesniais ar stambiais (turinčiais didesnę ar didelę derybinę galią) tiekėjais.</p> <p>Poveikis verslo sąlygoms</p> <p>Numatomas teigiamas poveikis žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjų (ypač mažų ir vidutinių įmonių sutartiniuose santykiuose su daug didesniais verslo partneriais) verslo sąlygoms dėl uždraustos aiškiai įvardytos nesąžiningos prekybos praktikos. MPĮNVD įstatymo įgyvendinimo stebėsenos pažymoje pateiktos apklausos duomenimis, teigiamas MPĮNVD įstatymo pasekmės verslui nurodė 44 proc. apklaustų mažmeninės prekybos įmonių bei maisto produktų ir gėrimų tiekėjų. Maisto produktų ir gėrimų tiekėjai įvardijo, kad verslo santykiai su mažmeninės prekybos įmonėmis tapo labiau lygiaverčiai, buvo išiklausoma į tiekėjų nuomonę, keičiamos sutartys, į jas įtraukiant papildomas nuostatas (pvz., dėl reklamų biudžetų, kad būtų aišku, koku tikslu naudojami tiekėjų pinigai). Aiškų reglamentavimą (baigtinį draudimų sąrašą) kaip privalumą įvardijo ne tik maisto produktų ir gėrimų tiekėjai, bet ir dalis didžiųjų mažmeninės prekybos tinklų, pabrėždami, kad sudarant sutartis yra aišku, kokia praktika yra leistina, o kokia – draudžiama. <u>Vertinant galimą neigiamą poveikį</u>, pabrėžtina, kad sutartinius santykius privalės koreguoti tik tie pirkėjai, kurie šiuo metu taiko nesąžiningos prekybos praktiką. Pirkėjams, netaikantiems nesąžiningos prekybos praktikos, numatomas reguliavimas poveikio neturės. Į direktyvos aprėptį patenka pirkėjai nuo 2 mln. Eur metinės apyvartos, todėl smulkiems ir labai smulkiems pirkėjams siūlomas teisinis reguliavimas neigiamo poveikio neturės. Remiantis paminėta apklausa, neigiamas MPĮNVD įstatymo nuostatų taikymo pasekmės verslui nurodė tik 3 proc. apklaustųjų.</p> <p><u>Poveikis valstybės institucinei sandarai.</u></p> <p>Reikšmingas poveikis valstybės institucinei sandarai nenumatomas. Siūloma nestiegti naujos institucijos ir MPĮNVD įstatymo priežiūros institucija paskirti Konkurencijos tarybą, o NPPD įstatymo priežiūros institucija – Agentūrą, bei vertinimo institucija – Valstybinę maisto ir veterinarijos tarnybą. Šių institucijų kompetencijos ir funkcijos yra panašios į numatytąsias siūlomam teisiniam reguliavimui įgyvendinti.</p>
<p>Informacija apie viešąsias konsultacijas</p>	<p><i>(jeigu vykdytos konsultacijos, pateikiami apibendrinti viešųjų konsultacijų rezultatai: konsultacijų tikslas, su kuo konsultuotasi, paaiškinama, kaip jie panaudoti rengiant teisės akto projektą ar jo galimo poveikio įvertinimą)</i></p> <p>Įstatymų projektus rengia žemės ūkio ministro 2019-06-13 įsakymu Nr. 3D-368 sudaryta</p>

tarpinstitucinė darbo grupė, į kurią yra įtraukti Žemės ūkio ministerijos, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Finansų ministerijos, Teisingumo ministerijos, Konkurencijos tarybos, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, Valstybinės mokesčių inspekcijos ir Agentūros deleguoti atstovai. Institucijų atstovai darbo grupės posėdžių metu, teikdami pastabas ir siūlymus rengiamiems teisės aktų projektams, bei grįsdami institucijų turima informacija, išanalizavo ir įvertino įvairias teisėkūros alternatyvas bei probleminių klausimų sprendimo būdus. Apsvarstytų trijų alternatyvų analizė pateikta šioje pažymoje.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad žemės ūkio ministro 2020-03-10 įsakymu Nr. 3D-165 buvo sudaryta papildoma tarpinstitucinė darbo grupė, į kurią yra įtraukti deleguoti asmenys iš institucijų bei žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje dalyvaujančių asocijuotų verslo struktūrų, kurie dalyvauja rengiant poįstatyminių teisės aktų, tarp jų ir dėl žemės ūkio ir maisto produktų priskyrimo prie greitai gendančių produktų, projektus.

Atsižvelgiant į tai, kad prie rengiamų įstatymų ir jų pakeitimo projektų paketo ir poįstatyminių teisės aktų projektų rengimo yra tiesiogiai prisijungęs platus institucijų ir verslo struktūrų atstovų ratas, bei į tai, kad šis teisės aktų projektų paketas skirtas žemės ūkio ir maisto produktų verslo subjektų santykių geresniam sureguliuavimui, viešosioms konsultacijoms buvo pasirinktas „kvietimo teikti pasiūlymus“ metodas, vykdytas nuo 2020-04-07 iki 2020-04-24, t. y. paskelbus TAIS teisės aktų projektų paketą, atskirai buvo išsiųsti kvietimai teikti pastabas ir siūlymus Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai, Konkurencijos tarybai, Agentūrai, Lietuvos žemdirbių tarybai, Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmams, Lietuvos daržovių augintojų asociacijai, Lietuvos šiltnamių asociacijai, Lietuvos prekybos įmonių asociacijai, asociacijai „Lietuvos maisto pramonė“, Lietuvos paukštininkystės asociacijai, Lietuvos grūdų perdirbėjų asociacijai, Lietuvos pramoninkų konfederacijai ir Lietuvos pieno asociacijai „Pieno centras“.

Pažymėtina, kad į daugumą pastabų ir siūlymų, gautų viešųjų konsultacijų metu, buvo atsižvelgta ir teisės aktų projektai atitinkamai pakoreguoti. Absoliuti dauguma, išskyrus Lietuvos prekybos įmonių asociaciją, pastabų ir pasiūlymų Poveikio vertinimo formoje pateikiamų probleminių klausimų sprendimui neturėjo.

2020 m. liepos 1 d. buvo suorganizuotas (nuotoliniu būdu MS TEAMS aplinkoje) tarpinstitucinės darbo grupės ir suinteresuotų asociacijų, pateikusių pastabas ir siūlymus, atstovų susitikimas, siekiant labiau išsiginčioti į asociacijų pateiktus argumentus. Pasiūlyta tarpinstitucinei darbo grupei pakartotinai surengti pasitarimą su Lietuvos mėsos perdirbėjų asociacijos atstovais dėl jų pateiktos pastabos.

Siekiant įvertinti Lietuvos mėsos perdirbėjų asociacijos pasiūlymą įtraukti į Atsiskaitymo įstatymo projektą naują draudimą dėl žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo terminų, 2020 m. liepos 3 d. buvo

	<p>suorganizuotas tarpinstitucinės darbo grupės, Lietuvos prekybos įmonių asociacijos ir Lietuvos mėsos perdirbėjų asociacijos atstovų pasitarimas. Jame nuspręsta tirti galimos problemos pobūdį ir mastą. Šiuo tikslu 2020 m. rugpjūčio 18 d. <u>E. pilietis</u> sistemoje paskelbta vieša anoniminė žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjų apklausa.</p> <p><i>(jeigu konsultacijos nevykdytos, pateikiamas pagrindimas, kodėl jos nevykdytos)</i></p>
--	--

* Forma pildoma NPP draudimo įstatymo projekto ir kitų su juo susijusių teisės aktų projektų teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatams bendrai pateikti.